

Development of psychological well-being package based on the approaches of Imam Sajjad's treatise on law

ARTICLE INFO

Article Type

Research Article

Authors

Seyed Javad Mousavi¹

Hajar Torkan^{2*}

Zahra Yousefi³

How to cite this article

Mousavi Seyed Javad, Torkan Haraj, Yousefi Zahra, Development of psychological well-being package based on the approaches of Imam Sajjad's treatise on law, *Journal of Quran and Medicine*. 2023; 7(5): 23-36.

ABSTRACT

The current research aims to develop a psychological well-being package based on the approaches of Imam Sajjad's treatise on law. Was performed. Therefore, qualitative research method and thematic analysis strategy have been used to carry it out. In the qualitative analysis, the themes extracted by manual coding from the approaches of Imam Sajjad's treatise on law were ordered and organized around the central psychological well-being code of Imam Sajjad's treatise on law. These themes included knowledge of the Creator, excellence, commitment, self-control, gratitude, humanity, forgiveness and spiritual peace. Therefore, psychological well-being, from the perspective of Imam Sajjad's treatise on law, is the fulfillment of a believer's duties and obligations towards God, himself, and others. It promotes mental health and proper communication with the people around and the society, and divine pleasure and satisfaction, which will lead to spiritual peace and rewards in this world and the hereafter. The calculated concepts of psychological well-being in Imam Sajjad's law treatise are related to mental health; In addition, some extracted concepts are consistent with Riff's psychological well-being theories, Patterson's and Seligman's classification system of virtues, and some other related theories and researches.

1. Ph.D. student, Department of Psychology, Isfahan (Korasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Isfahan (Korasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran (corresponding author).

3. Assistant Professor, Department of Psychology, Isfahan (Korasgan) Branch, Islamic Azad University, Isfahan, Iran.

* Correspondence:

Address:

Phone:

Email: h.torkan@khuif.ac.ir

Article History

Received: 2022/10/12

Accepted: 2022/12/12

Keywords: package development, psychological well-being, Imam Sajjad, law treatise.

تدوین بسته بهزیستی روانشناختی مبتنی بر

رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد (ع)

سیدجواد موسوی^۱

دانشجوی دکتری، گروه روانشناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

هاجر ترکان^{۲*}

استادیار، گروه روانشناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران (نویسنده مسئول).

زهرا یوسفی^۳

استادیار، گروه روانشناسی، واحد اصفهان (خوراسگان)، دانشگاه آزاد اسلامی، اصفهان، ایران.

چکیده

پژوهش حاضر با هدف تدوین بسته بهزیستی روانشناختی مبتنی بر رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد (ع) انجام گرفت. از این رو از روش پژوهش، کیفی و برای انجام آن از راهبرد تحلیل مضمون استفاده شده است. در تحلیل کیفی مضامین مستخرج حاصل از کدگذاری بصورت دستی از رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد (ع) حول کد محوری بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد (ع) نظم دهی و سازماندهی گردید، این مضامین شامل معرفت به خالق، تعالی، تعهد، خودکنترلی، شکرگذاری، مردم داری، بخشش و آرامش معنوی بود. بنابراین بهزیستی روانشناختی از منظر رساله حقوق امام سجاد (ع)، عمل به تکالیف و وظائف مؤمن نسبت به خدا، خود و دیگران است که موجب ارتقاء سلامت روان و ارتباط مناسب با اطرافیان و جامعه و خوشنودی و رضایت الهی که آرامش معنوی و پاداش دنیوی و آخروی را بدنبال خواهد داشت. مفاهیم احصاء شده بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد (ع) با سلامت روان در ارتباط است؛ علاوه بر این برخی مفاهیم استخراج شده، منطبق با نظریات بهزیستی روانشناختی ریف، نظام طبقه بندی فضائل پترسون و سلیگمن و برخی دیگر نظریه‌ها و پژوهش‌های مرتبط می‌باشد.

واژگان کلیدی: تدوین بسته، بهزیستی روانشناختی، امام سجاد، رساله حقوق.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۷/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۹/۲۱

*نویسنده مسئول: h.torkan@khuif.ac.ir

مقدمه

امروزه گروهی از پژوهشگران سلامت روان را معادل کارکرد مثبت روانشناختی تلقی نموده و آن را در قالب اصطلاح «بهزیستی

روانشناختی» مفهوم‌سازی کرده‌اند، این گروه معتقدند که داشتن احساس رضایت از زندگی، پیشرفت بسنده، تعامل کارآمد و مؤثر با جهان، انرژی و خلق مثبت و رابطه مطلوب با جمع و اجتماع و پیشرفت مثبت از مشخصه‌های فرد سالم است. از آنجاییکه محیط کار و فعالیت‌های مربوط به کمک پرستاران از عوامل تهدید کننده سلامت روان است (۱). سلامت روان از جمله مفاهیمی است که تعارف متعددی از آن ارائه شده است، سلامت روان مفهومی است که در ساده ترین تعریفش به معنای سالم بودن و دور از آفت بودن بدن، اندیشه و روح است. سلامت مفهومی فراتر از بهنجاری و به معنای تلاش برای رسیدن به سطح پیشرفت تر کمال است، چه بسا افرادی که علائم بیماری ندارند و در شرایطی به ظاهر مطلوب و آرمانی زندگی می‌کنند، اما احساس رضایت از زندگی نداشته و احساس پوچی و بیهودگی می‌کنند (۲). در سال‌های اخیر گروهی از پژوهشگران حوزه سلامت روان به ویژه روانشناسان مثبت‌نگر رویکرد نظری و پژوهشی متفاوتی برای تبیین و مطالعه این مفهوم برگزیده‌اند، آنان سلامت روانی را معادل کارکرد مثبت روانشناختی تلقی نموده و آن را در قالب اصطلاح «بهزیستی روانشناختی» مفهوم‌سازی کرده‌اند، این گروه نداشتن بیماری را برای احساس سلامت کافی نمی‌دانند، بلکه معتقدند که داشتن احساس رضایت از زندگی، پیشرفت بسنده، تعامل کارآمد و مؤثر با جهان، انرژی و خلق مثبت و رابطه مطلوب با جمع و اجتماع و پیشرفت مثبت از مشخصه‌های فرد سالم است.

کمک پرستاران یا همان کمک بهیاران قدیم، عضوی از تیم درمان و کادر پرستاری بوده که زیر نظر پرستاران انجام وظیفه می‌کنند و امور اولیه بیماران از جمله نیازهای اولیه؛ مانند حمل بیمار، حمام بیمار، دهان شویه، امور نظافتی و غیره را انجام می‌دهند. از توانایی‌های مورد نیاز برای شغل کمک پرستاری می‌توان به داشتن مهارت‌های ارتباطی با بیماران، کمک به توزیع داروهای خوراکی، مهارت گزارش دهی وضعیت بیمار، اندازه گیری و کالیبراسیون را برشمرد. کمک پرستاری از جمله مشاغلی است که همواره در معرض برخی از مشکلات قرار داشته اند، به طوری که به واسطه مواجهه مداوم این گروه شغلی با استرس و اضطراب، سازمان جهانی بهداشت، این گرایش شغلی را در ردیف مشاغل سخت قرار داده است و با توجه به جایگاه شغلی مشخصی که کمک پرستاران دارند، نسبت به سایر کادر درمانی از حقوق و مزایای کمتری برخوردار می‌باشند (البته در برخی کشورها از جمله آلمان درآمد کمک پرستاری مناسب و شغلی حرفه‌ای محسوب می‌شود). محیط کار و فعالیت‌های مربوط به کمک پرستاران از عوامل تهدید کننده سلامت روان است (۱). یکی از اشکالات اساسی روان شناسی موجود، مبانی فلسفی، انسان شناسی و معرفت شناسی می‌باشد که هم از لحاظ نظری و هم کاربردی قابل بررسی می‌باشد. در علوم انسانی به طور کلی و روانشناسی به صورت خاص، هم در بخش مبانی فلسفی و انسان شناسی و هم در معرفت شناسی که مبنای روش شناسی

همچون سرباز جبهه معنویات روحی زمین بدارند نه تنها به انفعال نمی‌انجامد، بلکه او را تا حد زیادی فعال می‌کند، زیرا او وظیفه زندگی را دستورالعملی از سوی قدرتی برتر می‌داند که با بهره‌گیری از موهبت آزادی و انتخاب، به آن دستورالعمل‌ها پاسخ مثبت داده و فعالانه زندگی می‌کند (۲)، از طرفی یونگ هم معتقد است که مذهب خاصیت شفا یافتگی دارد (۶). همچنین، تحقیقشان شدیداً از این عقیده که مذهب و معنویت بر سلامت روان تأثیر دارد، حمایت می‌کند، بنابراین به نظر می‌رسد که ارتباط دین با بهزیستی نه یک ارتباط محدود و موردی، بلکه یک ارتباط بسیار گسترده و فراگیر است که تمام ابعاد جسمانی، روانی، اجتماعی و مهم‌تر از آن‌ها سلامت معنوی انسان‌ها و جوامع بشری را در بر می‌گیرد (۷).

از سویی توجه به سلامت روان و بهزیستی در میان دانشمندان مسلمان دارای قدمت و پیشینه‌ای طولانی است، برای مثال زکریای رازی، موفق هروی، ابو عبدالله سیف، ربیع بن اخوینی و ابن سینا دارای کتاب‌ها و تألیفاتی در زمینه سلامت و بیماری هستند و مخصوصاً در کلمات معصومین (علیهم السلام) توجه به بیماران اعم از جسمی و روانی، عیادت آن‌ها و کمک کردن جهت بهبود آنان مورد توجه فراوان است، برای مثال کلماتی از قبیل سلامت، عافیت و صحت، که در مورد بهداشت تن و روان به کار رفته است، حدوداً هزار بار فقط در بحار الانوار آمده است (۶)، علاوه بر این، کتاب نهج البلاغه سرشار از توصیه‌ها و پندهایی در زمینه سلامتی و از نظر امام علی (ع) سلامت انسان چیزی فراتر از سلامت جسمانی و برآورده شدن نیازهاست (۸). همچنین در پژوهش‌های صورت گرفته در خصوص ادعیه و دعا خصوصاً دعاهای صحیفه سجاده امام سجاد (ع) نشان دهنده آن است که اگر دعا را عرصه شناخت صحنه دریافت بدانیم و ابعاد شناختی و رفتاری خود را با الگوی سجادی شکل گیرد، ارتقای سلامت جسمی و روانی را در پی خواهد داشت (۹).

لذا در این راستا رساله حقوق امام سجاد (ع) به عنوان یک منبع ارزشمند و کاربردی که با فرهنگ و باورهای دینی جامعه ما تناسب دارد و در رهیافت‌های خود، مفاهیم همسو با بهزیستی روانشناختی در آن مشاهده می‌گردد، برای تدوین بسته بهزیستی روانشناختی در این پژوهش در نظر گرفته شد. از طرفی با توجه به ضرورت پرداختن به مشکلات کمک پرستاران و عدم توجه کافی به این قشر توسط پژوهشگران بویژه در حوزه سلامت روان و بهزیستی روانشناختی، این پژوهش به بررسی چند متغیر مرتبط با بهزیستی روانشناختی در خصوص کمک پرستاران معطوف گردید. با توجه به اینکه هیچ پژوهشی توسط پژوهشگر در این خصوص در داخل و خارج کشور یافت نشد، لذا پژوهشگر ضمن تدوین بسته بهزیستی روانشناختی مبتنی بر رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد (ع)، مقایسه اثر بخشی آموزش آن با روانشناسی مثبت نگر بر خود کنترلی، تاب آوری، تنظیم هیجان، بخشش و هدف در زندگی در کمک پرستاران را مورد بررسی قرار می‌دهد. تدوین بسته بهزیستی

است، دارای پیش فرض‌هایی هستند که با مبانی فلسفی، انسان‌شناسی و معرفت‌شناسی ما سازگار نیستند، در بحث این مکاتب‌ها که بسیاری از گرایش‌ها و مباحث روانشناسی امروز متأثر از آنهاست، دارای مبانی و پیش فرض‌های خاص خود است؛ پیش فرض‌هایی که برخی با دیگری متفاوت است و بسیاری از آنها با دیدگاه‌های دینی و فرهنگی ما سازگاری ندارد (۳).

از جمله مشکلات اساسی روانشناسی امروز این است که نمی‌تواند وجود انسان و نیازهای انسان را با دیدگاهی جامع‌نگر، کلیت‌دار و عمومی مورد بررسی قرار دهد، در روانشناسی با مکاتب متعددی مواجه هستیم که با هم اختلاف‌ها و همپوشی‌هایی دارند و نمی‌توانند با هم نظریه منسجم و کلی را چه در مورد شناخت انسان یا در حیطه برخورد با آسیب‌ها و شیوه‌های درمانی ارائه دهند، هر کدام از این نظریات و مکاتب نمی‌توانند ابعاد مختلف حیات روانی انسان را پوشش دهند، هر یک با نگاهی جزئی و بخشی به کار خود مشغول می‌شوند و نظریه‌ای که بتواند همه یافته‌ها و نظریه‌ها را به صورت جامع تحلیل کند وجود ندارد، اگر چه هر نظریه‌ای سعی می‌کند کاستی‌های نظریه دیگر را بپوشاند و آن را تکمیل کند، اما باز مجموعه یافته‌های روانشناسی هنوز جامعیت لازم را که بتواند وجود انسان را تبیین کند دارا نیست، یکی از مهمترین و در واقع جدیدترین چالش‌هایی که در روانشناسی مورد توجه قرار گرفته است، فقر تئوریک است. از کاستی‌های بزرگ روانشناسی، فقر نظریه پردازی عمومی است؛ نظریاتی که بتواند تحقیق‌های عمیق‌تر، جهان‌شمول‌تر و وسیع‌تری در حوزه رفتار انسانی و روانشناسی داشته باشند و جنبه‌های مختلف وجود انسان را در سایه نظریات متفاوتی که تاکنون ارائه شده، تبیین نمایند (۴).

فرهنگ و ارزش‌های جامعه، فلسفه زندگی مطرح در یک جامعه، نگاه افراد جامعه به انسان و هستی، نگرش جامعه به وظیفه و هدف انسان در زندگی، نه تنها مطالعات روان‌شناختی را در انتخاب موضوع تحت تأثیر قرار می‌دهد، بلکه بر تفسیر نتایج این پژوهش‌ها نیز تأثیر می‌گذارد، گرایش مادی‌گرایی حاکم بر اندیشه غربی در تفسیر مادی‌گرایانه روان‌شناسان از پدیده‌های رفتاری و روانی، به روشنی دیده می‌شود (۵)، چون روانشناسی مطالعه انسان است، اگر ما بینش مادی داشته باشیم، به گونه‌ای به انسان نگاه می‌کنیم که در صورت بینش غیر مادی، طبعاً نگاه ما متفاوت خواهد بود، نگاه مادی‌گرایانه به انسان، نگاه از زاویه محدود است و این باعث می‌شود نسبت به بسیاری از ابعاد وجود او بی‌تفاوت بماند (۳).

از طرف دیگر غفلت روانشناسان و نظریه پردازان از بعد معنوی شخصیت انسان در حالی است که خود نظریه پردازان روانشناسی به تأثیر مذهب در سلامت اذعان دارند، برای مثال فرانکل تلویحاً نمونه عینی انسان سالم را در یک انسان مذهبی معرفی می‌کند و می‌نویسد: ((انسان مذهبی کسی است که هستی خویش را نه تنها براساس مسئولیت برای ارضای وظائف زندگی توجیه می‌کند، بلکه همچنین در برابر کارفرما هم مسئول است))، این نگرش که انسان خود را

روانشناختی مبتنی بر رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد(ع)
نوآوری این پژوهش می‌باشد.

مواد و روش‌ها

روش پژوهش، کیفی و برای انجام آن از راهبرد تحلیل مضمون استفاده شده است، تحلیل مضمون، روشی برای شناخت، تحلیل و گزارش الگوهای موجود در داده‌های کیفی است، منظور از الگو مدلی است که از طریق نظم مفهومی داده‌های مستخرج بدست می‌آید، این روش، فرآیندی برای تحلیل داده‌های متنی و غیر متنی است و داده‌های پراکنده و متنوع را به داده‌های غنی و تفصیلی تبدیل می‌نماید (براون و کلارک، ۲۰۰۶، به نقل از شیخ زاده و سلطانی، ۱۳۹۹). به طور کلی، تحلیل مضمون، روشی است برای (۱) دیدن متن (۲) برداشت و درک مناسب از اطلاعات ظاهراً نامرتبط (یافتن روابط) (۳) تجزیه و تحلیل اطلاعات کیفی (۴) مشاهده نظام مند (۵) اندازه گیری داده‌های کیفی (۱۰). از تحلیل مضمون می‌توان به خوبی برای شناخت الگوهای موجود داده‌های کیفی استفاده کرد، تحلیل مضمون را باید روش ویژه‌ای در نظر گرفت که یکی از مزایای آن، انعطاف پذیری است. تحلیل قالب مضامین و تحلیل شبکه مضامین نیز از ابزارهایی هستند که معمولاً در تحلیل مضمون به کار می‌روند، تحلیل مضمون بر خلاف روش‌های کیفی، به چارچوب نظری - که از قبل وجود داشته باشد - وابسته نیست، و از آن می‌توان در چارچوب‌های نظری متفاوت و برای امور مختلف، استفاده کرد، همچنین تحلیل مضمون، روشی است که هم برای بیان واقعیت و هم برای تبیین آن به کار می‌رود، البته به دلیل ماهیت تفسیری مضمون، باید به روایی و پایایی آن بیشتر توجه شود؛ این امر مستلزم به کارگیری کدگذاری مستقل است، تحلیل مضمون در مقایسه با سایر روش‌های کیفی، دقت و زمان بیشتری طلب می‌کند، شناخت مضمون، یکی از مهمترین و حساس ترین کارها در تحقیقات کیفی است و به عبارتی، قلب تحلیل مضمون است، شعور متعارف، ارزش‌های محقق، جهت گیری‌ها و سؤالات تحقیق و تجربه محقق درباره موضوع، در نحوه شناخت مضامین، تأثیر می‌گذارد (۱۰). محیط پژوهش در بخش کیفی رساله حقوق امام سجاد(ع) ترجمه انصاریان (۱۱) و مقاله‌های مرتبط با رساله حقوق امام سجاد(ع) و کتب چاپ شده در خصوص رساله حقوق امام سجاد(ع) می‌باشد.

روخوانی دقیق رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد (ع) ترجمه انصاریان (۱۱) که شامل ۵۰ حق در موضوعات مختلف فردی و اجتماعی، دینی و اخلاقی و معرفتی است و شرح‌های منتشر شده در خصوص این رساله تمام خوانی شد. و با چندین بار مرور رساله، ایده‌ها و الگوهای مهم مشخص و فیش برداری گردید. همچنین در این راستای، قبل از شروع تحلیل مضمون از لحاظ فهم روانشناختی تک متن مورد بررسی قرار گرفت.

یافته‌ها

نتایج حاصل از کدگذاری رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد(ع) که در سه مرحله بصورت دستی صورت گرفت و کدهای فرعی و کدهای اصلی مشخص گردید. پس از مراحل کدگذاری، مقوله‌ها و مضامین شناسایی و حول کدگذاری محوری بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد(ع) سازماندهی شد. همانطور که در جدول زیر مشاهده می‌شود بهزیستی روانشناختی از رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد(ع)، در بر گیرنده هشت مضمون (معرفت به خالق، تعالی، تعهد، خودکنترلی، شکرگذاری، مردم داری، بخشش و آرامش معنوی می‌باشد و هر مضمون و مقوله خود از تعدادی کدهای اصلی و فرعی تشکیل شده است. بعنوان مثال، مضمون معرفت به خالق، از کدهای اصلی توکل بر خدا، حق اله، اخلاص و بندگی خدا و توفیق الهی تشکیل شده و هر کدام از کدهای اصلی، از کدگذاری فرعی و برجسب‌های انتسابی به جملات و رهیافت‌های رساله حقوق بدست آمده است. بعنوان مثال کد اصلی حق اله، از کدهای انتسابی حق خدا بزرگترین حق و احاطه حقوق الهی بر سایر حقوق، و جواب ادا کردن حقوق الهی، تشکیل شده است. بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد(ع) شامل ۸ مضمون فراگیر و تعداد ۲۳ مضمون سازمان دهنده که شامل کدگذاری اصلی است و تعداد ۱۲۰ مضمون پایه که شامل کدگذاری فرعی است، تشکیل می‌شود. بنابراین تعریف بهزیستی روانشناختی از منظر رساله حقوق امام سجاد(ع)، عمل به تکالیف و وظائف مؤمن نسبت به خدا، خود و دیگران است که موجب ارتقاء سلامت روان و ارتباط مناسب با اطرافیان و جامعه و خوشنودی و رضایت الهی که آرامش معنوی و پاداش دنیوی و آخروی را بدنبال خواهد داشت.

جدول ۱: کد محوری مربوط به ویژگی‌های بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد (ع)

کد محوری	مقوله‌ها	کدهای اصلی	S	فراوانی کدها
بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد(ع)	توکل بر خدا	قدرت و توانایی خدا	حق/۳ حق/۴ حق/۶ حق/۹ حق/۱۰ حق/۱۱ حق/۱۲ حق/۱۳ حق/۱۴ حق/۱۵ حق/۱۷ حق/۱۹ حق/۲۰ حق/۲۲ حق/۲۳ حق/۲۶ حق/۲۸ حق/۲۹ حق/۳۰ حق/۳۱ حق/۳۲ حق/۳۳ حق/۳۴ حق/۳۵ حق/۳۶ حق/۳۷ حق/۳۸ حق/۳۹ حق/۴۰ حق/۴۱ حق/۴۲ حق/۴۳ حق/۴۷ حق/۴۸ حق/۵۰ خاتمه	

کمک از خدا برای ادای حقوق	حق ۲	الهی
استمداد از خدا برای کنترل	حق ۹	هواهای نفسانی
حق خدا بزرگترین حق و احاطه حقوق الهی بر سایر حقوق	حق ۱/حق ۱۶/حق ۲۴/حق ۳۷/خاتمه	حق اله
و جوب در ادا کردن حقوق الهی	خاتمه	اخلاص و بندگی خدا
بندگی مخلصانه برای خدا از حقوق الهی و باعث محفوظ ماندن آنچه دوست داری نزد خدا می شود	حق ۱	
تواضع و خوف و احساس بیچارگی در محضر خدا	حق ۱۰	
روزه حجاب بین اعضای بدن و آتش جهنم	حق ۱۱	
اخلاص در دادن صدقه	حق ۱۲	
اظهار تواضع و اخلاص و اطمینان در هنگام دادن قربانی	حق ۱۳	
نماز حضور در محضر خداوند و موجب آرامش می گردد	حق ۱۰	
پاکدستی توفیق و موجب پاداش خدواند در آخرت می شود	حق ۷	توفیق الهی
توفیق در شوق تقرب به خدا	حق ۱۰	
توفیق در خدمت به دیگران آسایش دیگران و جبران الهی را بدنبال خواهد داشت	حق ۲۵/حق ۲۶	
موذن توفیق و دعوت کننده بسمت خدا که باعث سود و فایده الهی می شود	حق ۲۸	
خوشحال کردن دیگران توفیق و موجب برکت می گردد	حق ۴۷	
احساس ارزشمندی در محضر خدا	حق ۱۰	احساس ایمنی از خدا
نماز باعث تمنا آزادی از عذاب می گردد	حق ۱۰	
روزه موجب امیدواری و امان از آتش و عذاب	حق ۱۱	
واگذاشتن تکالیف الهی خروج از امان خداست	حق ۱۱	
صدقه ذخیره و اطمینان و امانت نزد خداست	حق ۱۲	
قربانی هدیه برای خداست	حق ۱۳	

خداوند بر بندگان آسان گرفته حق ۱۳ است	
حرکت به سوی کمال	استفاده از استعدادها در مسیر حق ۲/حق ۶ طاعت خدا
ارزشمندی	پاکدستی موجب تکریم و حق ۷ ارزشمندی می‌شود
ارزشمندی دیگران	کمک برای حفظ کرامت و حق ۲۵/حق ۴۵
رشد شخصی	استفاده و بکاربردن کلمات خوب حق ۳ و نافع و بجا
	تطابق سخنان بر اساس عقل و نقل حق ۳
	شنیدن سخنان خوب و مفید باعث حق ۴ خیرو سبب کسب خلق نیکو می‌گردد
	نگاه کردن برای پند و عبرت و حق ۵ بصیرت و بیداری
	استفاده از دست برای کسب حلال حق ۷ و امور مفید
	خوردن برای رشد و تقویت بدن حق ۸
	تلاش و کوشش در فراگیری حق ۱۵ وانتقال علم و دانش
	بهره مندی از حمایت و پشتیبانی حق ۲۴ برادر
	بهره مندی از علم و کمال رفیق و حق ۳۲ هم صحبت
	حق ۳۴ استفاده از مال برای امور مادی و معنوی
	تفکر در نصیحت دیگران و تطابق حق ۴۲ آن با حق
مسئولیت پذیری	ادای کردن حق اعضای بدن حق ۲
	امتحان الهی برای رهبر سیاسی حق ۱۴
	پرهیز از دشمنی و تکبر و داشتن حق ۱۴ تواضع در حکومت رهبر سیاسی
	انفاق علم نشانه استاد و معلم حق ۱۱/حق ۱۸ هدایت شده و هدایت گر است
	اطاعت زن از شوهر تا وقتی حق ۱۹ معصیت خدا نباشد
	انس و مهربانی شوهر نسبت به حق ۱۹ همسر

تعالی

تعالی

رعایت حق زن، حق بزرگی حق ۱۹ بحساب می‌آید	
ایثار و گذشت مادر نسبت به حق ۲۱ فرزند در دوران بارداری و تولد ورشده	
مسئولیت والدین در قبال راهنمایی حق ۲۳ و تربیت فرزند	
پشتیبانی از برادر در مقابله با هوای حق ۲۴ نفس و در برابر دشمنان	
نصیحت کردن رفیق و محافظت از حق ۳۲ رفیق در گرفتاری و بلا	
برابری و کفایت شریک در حق ۳۳ حضور و غیابش	
بدست آوردن مال از راه حلال و حق ۳۴ استفاده صحیح از آن	
تلاش و دعا برای اصلاح و ایجاد حق ۴۹ الفت برای همه مسلمانان	
وفاداری نسبت به پیمان با غیر حق ۵۰ مسلمانان	
رعایت مروت و انصاف در حق ۸ خوردن و توجه به دیگران	انصاف و عدالت
پرهیز از خیانت و تصمیم حق ۳۳/حق ۳۶ خودسرانه بدون اخذ نظر شریک و معاشر و رفیق	
پرداختن قرض دیگران حق ۳۵	
بدست آوردن جلب رضایت حق ۳۵ طلبکار با تشکر و احترام	
رجوع به وجدان برای پذیرش حق ۳۷ استفاده از برهان و استدلال و حق ۳۷ یادآوری معاد برای توجه ادعای کذب مدعی	
پرهیز از بیان سخنان منافی ادب حق ۳۷ برای اقامه دعوا	
بیان برهان و سخنان مناسب برای حق ۳۸ اقامه دعوا و دادن مهلت تفکر به مدعی علیه	
رعایت انصاف نسبت به خدمتکار حق ۲۰ و زیر دست بعنوان امان خداوند	
داشتن حسن ظن نسبت به کمک حق ۴۶ نکردن دیگران	

مجازات به اندازه ظلم و تعدی حق ۴۸ دیگران	
منصرف کردن رفیق از گناه و حق ۳۲ معصیت	میل شدید به هدایت مردم
نصیحت و خیرخواهی با استفاده از حق ۳۹/۴۱ زبان مناسب برای کسی که از تو مشورت می‌خواهد	
معرفی افراد خیرخواه و معتمد حق ۳۹ برای مشورت دادن به دیگران	
نصیحت درست و به حق و در حد حق ۴۱ توان به دیگران	
دورنگهداشتن زبان از فحشاء حق ۳ ومنکرات	کنترل اعضای بدن
پرهیز از پرگویی و سخنان لغو حق ۳ وبیهوده	
رعایت سکوت حق ۳	
کنترل گوش از صداهای بیهوده و حق ۴ جلوگیری از تأثیر آن بر قلب	
مواظبت و مراقبت در نگاه کردن حق ۵	
استفاده نکردن از پا در مسیر حرام حق ۶ که سبب خواری و زبونی است	
خودداری از دست درازی بسوی حق ۷ حرام که موجب ملامت مردم و عقوبت آخروی می‌گردد	
خودداری از خوردن چیزهای حق ۸ حرام و پرخوری	
پرهیز از زیاد روی در نوشیدن که حق ۸ باعث بی‌عقلی می‌شود	
حفظ نگاه و عورت از حرام بایاد حق ۹ مرگ و ترس از خدا	
حمد و سپاس مخصوص خداوند حق ۱۷/حق ۲۸/خاتمه است و باعث نزول نعمت می‌گردد	تشکر از خدا
تشکر از خدا بخاطر حکومت حق ۱۷ کردن بر دیگران	
تشکر از خدا بخاطر توفیق عالم حق ۱۸ واستاد و راهنما و پیشوای دیگران	
تشکر و قدردانی از خدا به خاطر حق ۱۹ نعمت ازدواج	
احترام و تکریم معلم و استاد حق ۱۵	

خودکنترلی

شکر گذاری

بهبودی روشنائی رساله حقوق امام سجاد(ع)

تشکر از خلق خدا	تلاش و تشکر و قدردانی از زحمات مادر و پدر	حق ۲۱/حق ۲۲
	تشکر و دعا برای احسان کننده	حق ۲۵/حق ۲۷/حق ۴۶/حق ۴۷
	تبلیغ و گسترش کارهای خوب دیگران	حق ۲۷/حق ۴۹
	تشکر از موذن و امام جماعت بخاطر دعوت بسوی خدا	حق ۲۸/حق ۲۹
	تشکر از مشورت و نصیحت دیگران	حق ۴۰/حق ۴۲
محبت به مردم	برخورد مناسب با زیر دستان و کوچکنرها و اهتمام در تربیت آنها	حق ۲۰/حق ۴۴
	کمک واحسان بخاطر رهایی و آسایش دیگران	حق ۲۵/حق ۳۲
	حفظ کرامت و منافع و یار ومددکار همسایه در غیابش و معاشرت نیکو با همسایگان	حق ۳۱
	گذشت و صبر و احترام و تکریم بزرگنرها	حق ۴۳
	عنایت و تکریم و پذیرش حقوق همه مسلمانان و اقلیت‌های دینی	حق ۴۹/حق ۵۰
	صبر و مدارا با کسی که در ادعایش کاذب و ستم غیر عمدی نموده	حق ۳۷/حق ۴۸
مردم داری	رفتار متقابل رعایت تقوای الهی و پذیرش و توجه به اصل و ریشه مانع از غرور می‌گردد	حق ۲۲/حق ۵۰
	تکریم و احترام مصاحبت بین زن وشوهر	حق ۱۹
	جبران یاری واحسان دیگران در مواقع لزوم و نیاز	حق ۲۷/حق ۳۲/حق ۳۶/حق ۴۰/حق ۴۷
	حفظ احترام رفیق و هم صحبت	حق ۳۰/حق ۳۲
	رفتار با غیر مسلمانان براساس احکام الهی	حق ۵۰
بازداری	عیب پوشی و پرهیز از تجسس، حسد، بدگویی و خیانت نسبت به همسایگان	حق ۳۱
	احتیاط وتوجه در ارث گذاشتن مال برای دیگران	حق ۳۴

پرهیز از متهم کردن مشورت حق ۴۰/حق ۴۲	دهنده و نصیحت کننده		
پرهیز از منازعه و سبقت و به رخ حق ۴۳	کشیدن جهل بزرگترها		
پوشیدن عیب و خطای کوچکترها حق ۴۴	پرهیز از نزاع با کودکان		
پرهیز از سرزنش افراد که به حق ۴۶	دیگران کمک نمی‌کنند		
نداشتن کدورت نسبت به همه حق ۴۹	مسلمانان		
کمک بدون کمک در آزاد کردن دیگران حق ۲۶	موجب تقرب به خدا	چشمداشت	
کمک به نیازمندان حق ۴۵	پرهیز از شک و گمان بد نسبت به نیازمندان حق ۴۵		
بخشیدن کسی که به تو بدی کرده حق ۴۸	موجب تنبه و اصلاح رفتار میشود	عفو و گذشت	رسانه
بخشیدن باعث رفتار مودبانه حق ۴۸	خطاکار با خلق خدا می‌شود		
عفو و گذشت مقدم بر انتقام حق ۴۸	تقدم صبر و مدارا و بخشش بر مجازات و انتقام حق ۴۸		
ترویج احسان و نیکو کاری حق ۴۹	ترویج احسان و نیکو کاری	ترویج احسان و نیکو کاری	
امیدواری به خدا با خوف و رجاء حق ۱۰	الهی	امیدواری	
تکریم امر ازدواج که موجب حق ۱۹	تسکین و آرامش می‌گردد	اهتمام در امر ازدواج	آرامش معنوی
خوش بینی نسبت به دعوت حق ۲۸/حق ۲۹	کنندگان بسوی خدا	حسن ظن به دیگران	

دنبال ویژگی‌های مثبتی بودیم که به بهزیستی روانشناختی - به معنای تجربه‌های هیجان‌های خوشایند در مقابل وقایع زندگی، سطوح پایین خلق منفی و رضابت بالا از زندگی - منجر شود و با توجه به آنچه در رساله حقوق امام سجاد(ع) به آن توصیه و یا نهی شده است، ویژگی‌های زیر به عنوان بهزیستی روانشناختی شناسایی شد که در نمودار زیر قابل مشاهده است.

شبکه مضامین، براساس روندی مشخص، مضامین پایه (کدها و نکات کلیدی متن)، مضامین سازمان دهنده (مضامین به دست آمده از ترکیب و تلخیص مضامین پایه) و مضامین فراگیر(مضامین عالی در برگیرنده اصول حاکم بر متن به مثابه کل) را نظام مند می‌کند؛ سپس این مضامین و مقوله‌ها به صورت نقشه‌های شبکه تارنما، رسم و مقوله‌ها و مضامین بر جسته هر یک از این سه سطح همراه با روابط میان آنها نشان داده می‌شود. ما در رساله حقوق امام سجاد(ع) به

ازدواج که نتیجه آن آرامش و سلامت روان است، بدست می‌آید. همانطور که گفته شده این ویژگی‌ها همگی به بهزیستی روانشناختی از منظر رساله حقوق امام سجاده (ع) بهره دهی می‌نمایند. از این رو، این بسته شامل اهداف و فنون شناختی، رفتاری بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاده (ع) می‌باشد، که در ۸ جلسه ارائه می‌گردد و برای هر جلسه آموزش، تکالیف مرتبط ارائه می‌گردد.

آنها را در بردارد. شکر گذاری شامل تشکر از خدا و تشکر از خلق خدا می‌شود. مردم داری با دوست داشتن و محبت به مردم، و داشتن رفتار متقابل با دیگران و بازداری که پرهیز و خودداری و احتیاط کردن در گفتار و رفتار است، تعریف می‌گردد. بخشش شامل کمک بدون چشمداشت، داشتن عفو و گذشت و از ترویج احسان و نیکو کاری بدست می‌آید. آرامش معنوی که در بهزیستی روانشناختی رساله حقوق از امیدواری، حسن ظن به دیگران و اهتمام در امر

جدول ۲: اهداف و محتوای جلسات بسته تدوین شده بر اساس رساله حقوق امام سجاده (ع)

جلسه	اهداف جلسه	توجیه و آشنایی با حقوق و تکالیف
اول	شرح جلسه	به طور کلی جلسه اول در جهت دهی به شرکت کنندگان و آشنایی با چارچوب‌های آموزش بسته معطوف می‌گردد، در این جلسه روانشناس بعنوان مربی مسئولیت‌های شرکت کنندگان را توضیح داده و ضوابط مربوط به جلسات تشریح می‌گردد، همچنین از شرکت کنندگان خواسته می‌شود، انتظارات خود برای شرکت در جلسات را بیان کنند. در جلسه اول توضیحاتی اجمالی در خصوص بهزیستی روانشناختی و رساله حقوق امام سجاده (ع) به شرکت کنندگان ارائه می‌گردد. در ادامه ضمن تأکید بر ضرورت شناخت و اهمیت حقوق و تکالیف و تناسب آن با فطرت و آفرینش انسان ارائه می‌گردد و توضیح اینکه رعایت حقوق الهی باعث سعادت و مباحث انسانی و عدم رعایت حقوق الهی باعث سقوط انسان می‌گردد. همچنین ذکر این نکته که برای انجام تکالیف و حقوق الهی باید توکل بر خدا داشت.
	تکلیف	از شرکت کنندگان خواسته می‌شود، متن رساله حقوق امام سجاده (ع) را برای جلسه بعدی بخوانند و تکالیف و حقوق الهی مرتبط با خود و دیگران را بیان نمایند.
دوم	اهداف جلسه شرح جلسه	معرفت و تعالی
	شرح جلسه	در این جلسه در خصوص اینکه زندگی در دنیا دارای هدف و معنا می‌باشد و هدف آفرینش انسان در اسلام عبادت و بندگی خداوند است، صحبت می‌شود، توضیح اینکه عبادت خالصانه بدور از شرک باعث توفیق الهی و کفایت خداوند در امور دنیوی و آخروی انسان و موجب امان الهی می‌گردد. آشنایی به اینکه اسلام پیشرفت انسان را در دو بعد مادی و معنوی طلب می‌کند و به تلاش و حرکت با رشد استعدادها و بهره‌گیری از تمام ظرفیت‌ها و امکانات به سوی کمال و تعالی انسان باید باشد. تأکید این نکته که حرکت بسوی تعالی و کمال باعث ارزشمندی انسان می‌گردد.
	تکلیف	از شرکت کنندگان خواسته می‌شود هدف و یا اهداف زندگی خود مشخص نموده و برای خود تعیین کنند، اهداف در جهت پیشرفت و اهداف متعالی و به سمت کمال انسان است یا اهداف خرد و رسیدن به وسیله است.
سوم	اهداف جلسه شرح جلسه	تعهد و مسئولیت پذیری
	شرح جلسه	در این جلسه اهمیت و ضرورت مسئولیت پذیری و تعهد و اهتمام نسبت به آن مورد تأکید است. و اینکه انسان در قبال خود و اطرافیان و جامعه مسئول است. توضیح اینکه ما همواره در معرض امتحان و آزمایش الهی نسبت به وظائف و تکالیف خود هستیم، و اینکه ما نمی‌توانیم نسبت به خود و دیگران بی تفاوت بوده و باید در حد توان و وسع نسبت به تکالیف و مسئولیتهای خود اهتمام داشته باشیم. ذکر این نکته که یکی از مهمترین مسئولیت‌ها که تعهد آور است، هدایت، نصیحت و راهنمایی دیگران است، و این راهنمایی و هدایت باید بر اساس شناخت و خیرخواهی و با بیان مناسب باشد.
	تکلیف	از شرکت کنندگان خواسته می‌شود تکالیف و وظائفی که نسبت به خود، خانواده و جامعه دارند را بر شمارند، و میزان تعهد نسبت به انجام وظائف و مسئولیتهای خود را مورد بررسی قرار دهند و در صورت عدم اهتمام و کم توجهی در جهت تلاش و جبران آن کوشا باشند.
چهارم	اهداف جلسه شرح جلسه	مراقبت و کنترل
	شرح جلسه	در این جلسه ضرورت شناخت اثرات سوء رزائل اخلاقی که ناشی از عدم مراقبت و کنترل خود بوجود می‌آید، گوشزد می‌گردد، و اینکه شناخت خود مقدمه تعالی و کمال است و انسان متعهد باید در جهت مراقبت از خود در ابتدا و دیگران در درجه دوم تلاش کند. توضیح اینکه عدم خودکنترلی در ابعاد گوناگون بستر و زمینه ساز

سقوط انسان را چه از بعد جسمانی، چه از بعد روانی فراهم می‌سازد(در این رابطه می‌توان شواهد تاریخی را ذکر نمود). ذکر این نکته که خودکنترلی راه رسیدن درست و مطمئن به نیازهای سالم است.		
تکلیف	از شرکت کنندگان خواسته می‌شود، نتایج توجه و مراقبت برای رسیدن به خواسته‌ها و نیازها را برای خود مورد مذاقه قرار دهند.	
جلسه پنجم	اهداف جلسه شرح جلسه	مردم داری و ارتباط مناسب با دیگران
	در این جلسه ارتباط مناسب با دیگران و محبت به مردم به عنوان مخلوق خداوند مورد تأکید است. و اینکه احترام و حفظ شأن دیگران و مشاغل مختلف لازم و ضروری است و نتیجه احترام و تکریم دیگران متوجه خود انسان می‌گردد. توجه و توضیح اینکه برای برقراری و تداوم ارتباط مناسب با دیگران، باید نسبت به بازداری‌ها و پرهیزها محتاط بود، چرا عدم توجه به نبایدها و بازداری‌ها شروع مشکلات و نزاع‌ها و کدورت هاست و در این خصوص سلاح صبر و مدارا کارساز است خصوصاً در ارتباط با نزدیکان و همسایگان. توجه به این نکته که زندگی مسالمت آمیز همراه با آرامش در گرو ارتباط مناسب و داشتن حسن ظن نسبت به دیگران است.	
تکلیف	از شرکت کنندگان خواسته می‌شود، نتیجه و آثار محبت به دیگران و ارتباط مناسب با اطرافیان و نزدیکان خود را در آرامش و بهزیستی روانی خود در زندگی مورد بررسی و مذاقه قرار دهند.	
جلسه ششم	اهداف جلسه شرح جلسه	بخشش و گذشت
	در این جلسه اهمیت بخشش و گذشت و تأثیر آن در زندگی تشریح می‌گردد و توضیح اینکه عفو بر انتقام مقدم است و فوائد بخشش و عفو بر انتقام بسیار فراوان است که موجب آرامش روان در زندگی خواهد شد. همچنین توصیه در خصوص احسان و نیکوکاری و گذشتن از مال برای انفاق و بخشش که موجب تکریم و رهایی و نجات از ترس و وحشت و خوشحالی و دلگرمی در زندگی دیگران را فراهم می‌نماید و سبب تقرب و رضایت الهی می‌شود. ذکر این نکته که بخشش کسی که بدی کرده، موجب تنبیه و اصلاح رفتار او می‌گردد.	
تکلیف	از شرکت کنندگان خواسته می‌شود نتیجه بخشش و گذشت، احسان و نیکوکاری را در زندگی در راستای آرامش روان تجربه و احساس نمایند.	
جلسه هفتم	اهداف جلسه شرح جلسه	شکرگذاری و امیدواری
	در این جلسه در خصوص تشکر و قدردانی و امیدواری صحبت می‌شود، توجه به اینکه تشکر از خدا موجب افزایش نعمت و روزی و تشکر از خلق خدا باعث دلگرمی و ترویج نیکوکاری می‌گردد. امیدواری انگیزه و جهت دهنده در زندگی و امید به خدا باعث اطمینان و آرامش و سکینه می‌گردد. ذکر این نکته که اطمینان و امید به خدا، باعث محفوظ ماندن کارها نزد او و امان الهی را در پی خواهد داشت.	
تکلیف	به شرکت کنندگان گفته می‌شود روحیه تشکر و قدردانی از خدا و خلق خدا را خود تقویت نمود و نتایج آنرا در زندگی احساس و تجربه نمایند.	
جلسه هشتم	اهداف جلسه شرح جلسه	مرور و جمع بندی
	مطالب مورد بحث و ارائه شده در جلسات قبل مرور می‌شود، در مورد محتوای این برنامه آموزشی و نتایج آن بحث و گفتگو می‌شود، به شرکت کنندگان گفته می‌شود مسائل و توانمندیها و توصیه‌هایی که در این دوره به شما آموزش داده شده، بهتر است که تکلیف مادام و مستمر شما باشد و رعایت مواردی که مطرح شد موجب می‌شود زندگی در هر شرایط و سختی ارزش زندگی را داشته باشد و تلاش ما باید با استفاده از ظرفیت ها، توانمندیها و امکانات در مسیر بهزیستی روانشناختی و معطوف به تعالی و سعادت باشد.	

بحث و نتیجه گیری

در زندگی برای کمک پرستاران از اهمیت این پژوهش در نظر گرفته شد.

ما در رساله حقوق امام سجاد (ع) با روش تحلیل مضمون، دنبال ویژگی‌های مثبتی بودیم که به بهزیستی روانشناختی به معنای تجربه‌های خوشایند در مقابل وقایع زندگی، سطوح پایین خلق منفی و رضایت بالا از زندگی منجر شود. بر اساس آنچه در رساله حقوق

در این پژوهش تدوین و آموزش بهزیستی روانشناختی مطابق با فرهنگ جامعه و باورهای دینی مان با یک الگو و مصداق مشخص با نگاه به جاودانگی انسان و هستی بر اساس آموزه‌های اسلامی و برای به فعلیت رساندن استعدادهای بالقوه و در جهت هدف انسان

نظریات بهزیستی روانشناختی ریف، نظام طبقه بندی فضائل پترسون و سلیگمن و برخی دیگر نظریه‌ها و پژوهش‌های مرتبط می‌باشد. محدودیت اصلی این پژوهش این بود که بسته تدوین شده متناسب با باورها و ارزشهای دینی و فرهنگی جامعه ماست، لذا برای تعمیم آن به افراد و گروه‌هایی که به این باورها و ارزشها اعتقادی ندارند، باید احتیاط لازم صورت پذیرد. در نهایت موارد ذیل بر اساس نتایج به دست آمده پیشنهاد می‌گردد: (۱) آموزش و اجرای بسته بهزیستی روانشناختی رساله حقوق نمونه‌های دیگر (محیطهای آموزشی، مشاغل دیگر و محیطهای اداری و نظامی). (۲) با توجه به اینکه بسته بهزیستی روانشناختی مبتنی بر رهیافت‌های رساله حقوق امام سجاد(ع) از ابعاد دینی و فرهنگی با جامعه ما تناسب دارد، برای تمامی موسسات آموزشی، تربیتی، ادارات دولتی و مراکز نظامی می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد. (۳) استفاده از بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد(ع) برای آموزش در محیطهای آموزشی و تربیتی. (۴) بهره برداری از بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد (ع) بعنوان یک منشور و یک جزو، یا کتاب برای استفاده عمومی مردم.

امام سجاد (ع) توصیه و نهی شده است، هشت مضمون شناسایی شده که عبارتند از: معرفت به خالق، تعالی، تعهد، خودکنترلی، شکرگذاری، مردم داری، بخشش و آرامش معنوی. چارچوب بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد (ع) به گونه‌ای ترسیم شده است که ۸ مضمون استخراج شده، دارای مضامین سازمان دهنده هستند که این خود از کدهای اصلی و فرعی و اطلاعات پایه تشکیل شده اند، این مضمون‌ها یا مقوله‌ها با مبانی معرفتی و باورهای دینی و با فرهنگ ایرانی منطبق است و یک طیف را برای رسیدن به بهزیستی روانشناختی ترسیم می‌نمایند، تا انسان معتقد بتواند با بهره گیری از این ویژگی‌ها به سلامت روان و بهزیستی روانشناختی مورد انتظار دست یابد. بنابراین بهزیستی روانشناختی از منظر رساله حقوق امام سجاد(ع)، عمل به تکالیف و وظائف مؤمن نسبت به خدا، خود و دیگران است که موجب ارتقاء سلامت روان و ارتباط مناسب با اطرافیان و جامعه و خوشنودی و رضایت الهی که آرامش معنوی و پاداش دنیوی و آخروی را بدنبال خواهد داشت. مفاهیم احصاء شده بهزیستی روانشناختی رساله حقوق امام سجاد(ع) با سلامت روان در ارتباط است؛ علاوه بر این برخی مفاهیم استخراج شده، منطبق با

References

1. Dominique P. Stressful intensive care unit medical crisis: how individual response impacts team performance. *Crit Care Med*. 2009;37(4):125.
2. Bafarani T, Azarbayjani M. The characteristics of a healthy human from the perspective of Viktor Frankl. *Psychol Religion*. 2011;2:113-115. (In Persian)
3. Gharavi SM. Psychological interviews and Islamic sciences. *Res Hozeh J*. 2006;25. (In Persian)
4. Farqani M, Nouri N, Sheikh Sha'ayi A. An overview of Islamic psychology. 4th ed. Qom: Research Center for Hozeh and University; 2017. 294 p. (In Persian)
5. Najati MA. Stages of psychology based on Islam. Translated by Najibollah Nouri. *Res Hozeh J*. 2006. (In Persian)
6. Faghahi AN. Mental health and well-being in the mirror of science and religion. 1st ed. Qom: Hayat-e Sabz; 2005. 326 p. (In Persian)
7. Heydari M. Religion, human, and sustainable society. *J Res Religion Health*. 2015;1:2-1. (In Persian)
8. Mirzaei S, Najarpourian S, Naemi A, Samavi SA. Developing a psychological well-being model based on the teachings of Nahj al-Balagha. *J Couns Psychother Culture*. 2018;9(34):1-7. (In Persian)
9. Mirzaei S, Najarpourian S, Naemi A, Samavi SA. Developing a psychological well-being model based on the teachings of Nahj al-Balagha. *J Couns Psychother Culture*. 2018;9(34):1-7. (In Persian)
10. Sheikhzadeh M, Bisad R. Content analysis: Concepts, approaches, and applications. 1st ed. Tehran: Lotus; 2020. 264 p. (In Persian)
11. Anvari S. Sahifeh Sajjadiye, including the Treatise on the Rights of Imam Sajjad (AS). Translated by Ansarian H. Mashhad: Astan Quds Razavi Publications; 2018. p. 416.